

до бюджету, а також найбільш суттєвий характер неподаткових платежів – це еквівалентні взаємовідносини їх платників з державою.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. №2456-VI // Відомості Верховної ради України. – 2010. – №50-51. – 572 с.
2. Закон України «Про систему оподаткування в Україні» від 25.06.1991 р. №1251–XII // Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755–VI // Офіційний вісник України. – 2010. – №92. Том 1. – Ст. 9.

Стоян В. І.

к. е. н., доцент кафедри фінансів

КАЗНАЧЕЙСЬКА СИСТЕМА КАСОВОГО ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТІВ: ПРАКТИКА ТА ПРОБЛЕМАТИКА

Незаперечним визнається той факт, що бюджет є найдієвішим інструментом, завдяки якому держава має можливість впливати на економічні, соціальні та політичні процеси. Тому надзвичайно важливим є забезпечення ефективного механізму його виконання. Виконання бюджетів завжди було питанням, обговорення якого викликало дискусії. Воно може мати домінуюче значення у критичні моменти розвитку держави або обмежений характер у період відносної стабільності.

Внаслідок цього не менша увага прикута і до органу, який уповноважений виконувати державний та місцеві бюджети, тобто організувати процес надходження та розподілу бюджетних коштів. Такими функціональними повноваженнями наділена Державна казначейська служба України.

В економічній літературі проблеми організації виконання державного та місцевих бюджетів висвітлені достатньо широко. Однак недостатньо дослідженими залишаються проблеми, породжені самою практикою казначейської системи касового виконання бюджетів за доходами та видатками. Слід зазначити, що протягом усієї історії становлення та розвитку Казначейства України, в першу чергу, вирішувались питання реалізації та впровадження його функціональних повноважень. Питання якості обслуговування, розширення переліку послуг залишалися поза увагою як з точки зору суто організаційних, так і методологічних аспектів.

З метою отримання максимального ефекту від касового виконання бюджетів необхідні подальші дії, спрямовані на удосконалення чинної системи. В умовах складного фінансового стану економіки країни, зниження надходжень до бюджетів держава вимушена шукати додаткові джерела та тимчасово залучати їх для своєчасного покриття видатків. Такими додатковими джерелами мають стати тимчасово вільні кошти державного та місцевих бюджетів і цільових фондів, закумульовані на єдиному казначейському рахунку (ЄКР).

Консолідація бюджетних коштів на єдиному рахунку казначейства підвищила оперативність управління коштами бюджету. Проте, як видно з табл. 1, по державному бюджету залишок на єдиному казначейському рахунку станом на 01.01.2011 року склав 2 724 млн грн, що у 2,6 рази більше порівняно з початком 2010 року та проте залишається істотно меншим, ніж у 2005–2009 роках.

Таблиця 1

Вхідне сальдо ЄКР у 2003–2011 рр., (станом на початок місяця)

(млн грн)

Показник	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Січень	452	2 205	4 950	17 015	9 084	4 378	7 715	1 055	2 724
Лютий	1 811	4 005	6 750	19 480	11 220	10 015	7 946	1 835	
Березень	1 637	5 433	6 957	19 357	13 834	14 141	5 988	1 334	
Квітень	903	5 652	6 866	16 323	14 865	15 571	5 453	5 412	
Травень	740	4 749	5 342	15 053	14 539	12 361	3 363	6 312	
Червень	1 180	5 573	7 685	16 415	16 557	18 085	4 966	5 478	
Липень	594	9 651	5 549	13 767	13 680	14 376	4 134	7 352	
Серпень	341	13 194	7 797	13 338	15 508	14 212	2 583	8 713	
Вересень	752	15 242	10 270	16 121	17 121	19 165	6 576	13 806	
Жовтень	2 508	12 883	8 267	15 091	13 217	15 857	3 544	8 751	
Листопад	3 092	9 603	7 148	13 840	13 340	11 430	3 311	5 749	
Грудень	4 475	8 703	27 350	15 149	15 229	16 995	3 291	10 926	

Рекордного значення у минулому році залишки на ЄКР досягли до початку вересня 2010 року – 13 806 млн грн, після чого на початок листопада вони зменшилися до 5 749 млн грн, а на початок грудня знову вирости до 10 926 млн грн. Значні суми залишків на ЄКР пояснюються крупними зовнішніми залученнями. За грудень залишки на ЄКР зменшилися у чотири рази. Це свідчить про прогресуючий спад економіки, який зумовив використання всіх коштів, які надходили до бюджету.

Як засвідчує практика, у 2010 році, як і в попередніх роках, значний обсяг субвенцій з державного бюджету виділявся в останні робочі дні, а тому зазначені кошти не могли бути використані та поверталися назад до державного бюджету. Тому при аналізі залишків коштів на ЄКР необхідно враховувати фактор використання коштів: чи всі передбачені програми були профінансовані та чи розпорядники та одержувачі коштів змогли використати ці кошти.

За наявності постійного щоденного залишку коштів і відповідних законодавчих актів Державне казначейство може здійснювати операції на фінансовому ринку, тісно співпрацюючи з Національним банком України. Здійснення операцій на фінансових ринках щодо розміщення тимчасово вільних бюджетних коштів на депозитних рахунках у Національному банку України та установах комерційних банків забезпечить додаткове джерело доходів, що дасть можливість зменшити навантаження на видаткову частину державного бюджету. Купівля і продаж державних цінних паперів Державним казначейством України шляхом операцій на відкритому фінансовому ринку тільки підвищить їхню ефективність та забезпечить більші гарантії державної скарбниці.

В умовах формування прогресивних засад мобілізації податків, зборів і обов'язкових платежів важливу роль має відігравати контроль за запровадженням та дотриманням єдиної системи формування доходів бюджетів. Виконання планових показників доходів бюджетів має відстежуватися на стадіях виконання, звітування і постійно контролюватися з використанням державно-правових методів контролю з регулювання потоків державних фінансових ресурсів.

Потрібно посилити контроль за спрямування бюджетних коштів на стадії реєстрації зобов'язань розпорядників бюджетних коштів. Мають бути чітко визначені етапи контролю залежно від складності платежу, а також необхідно розмежувати відповідальність за порушення законодавства при взятті зобов'язань розпорядниками бюджетних коштів, процесу їх виконання та спрямування бюджетних коштів на їх оплату.

Також слід звернути увагу на той факт, що нормативними документами, які регламентують порядок обслуговування розпорядників бюджетних коштів в органах казначейства, не врегульоване питання щодо термінів розгляду зобов'язань розпорядників бюджетних коштів з моменту їх надання в органи державного казначейства до взяття на облік, а також

до їх погашення. У розпорядників бюджетних коштів склалось ставлення до органів державного казначейства щодо терміну проходження платежу аналогічне банківському, тобто платіж має виконуватись в день його надання в органи казначейства.

Врегулювання даного питання сприятиме дотриманню бюджетної дисципліни як розпорядниками бюджетних коштів, так і органами казначейства: зникнуть підстави у розпорядників коштів висловлювати незадоволення, платежі будуть здійснюватись з урахуванням пріоритетності видатків та у визначені терміни. Це дозволить оперативно прогнозувати стан єдиного казначейського рахунку і приймати оперативні управлінські рішення щодо залучення або використання тимчасово вільних коштів.

Таким чином, підвищення ефективності механізму казначейського виконання бюджетів вимагає подальшого вдосконалення управління бюджетним процесом і підвищенні міри відповідальності органів, які беруть участь у виконанні бюджету, що в цілому позитивно вплине на бюджет держави.

Ткачук Н. М.

к. е. н., доцент кафедри фінансів

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРВИННОГО ПУБЛІЧНОГО РОЗМІЩЕННЯ АКЦІЙ БАНКАМИ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ КАПІТАЛУ

Розвиток кризових явищ у фінансовій сфері посилив роль IPO (первинного публічного розміщення акцій) як способу нарощення обсягів капіталізації банків. Об'єднання іноземного капіталу з вітчизняними банківськими структурами можливе сьогодні за трьома варіантами: перший – поступове злиття, проникнення іноземних інвесторів у вітчизняні банки, другий – вихід на відкритий ринок первинного публічного розміщення акцій (IPO), третій – приватне розміщення акцій (PP). Слід зауважити, що перший дає змогу українським акціонерам і власникам пристосуватися до співіснування з іноземними інвесторами. Другий спосіб – IPO (Initial Public Offering) дає змогу власникам українських кредитних установ управляти своїми банками, незважаючи на продаж частини акцій іноземним інвесторам на відкритому ринку.

Первинне публічне розміщення акцій є одним із найбільш важливих механізмів на ринку капіталу, який одночасно можна вважати інструмен-